

MANUEL AINAUD I BADALONA

Josep M. Ainaud de Lasarte

Aquest any es commemora el Centenari del naixement d'un artista i pedagog que lluità tota la vida per una escola pública, gratuïta, catalana i de qualitat. Val la pena que en recordem la vida i l'obra.

El meu pare, Manuel Ainaud i Sànchez, fill de pare francès i de mare andalusa, és un dels bons exemples que ha donat el nostre país de formació autodidacta i de plena integració a la cultura catalana. Nascut a Barcelona el 17 d'abril de 1885, estudià dibuix a les escoles de l'Ateneu Obrer de Barcelona i ben aviat es donà a conèixer com a capdavanter del grup

anomenat «Els Negres» pels grans dibuixos al carbó de temes urbans i, sobretot de multituds. Exposà als «Quatre Gats» l'any 1903, presidí la secció d'Art i Literatura de l'Aplec Catalanista, a més de col·laborar amb «Les Arts i els Artistes», i alternà l'activitat artística amb la pedagògica. Fou professor de dibuix a l'Escola Horaciana, aleshores dirigida per Pau Vila —que havia fet les seves tasques pedagògiques a l'Ateneu Obrer de Badalona— i més tard, ja el 1910, fou director del Nou Col·legi Mont d'Or.

Aquestes escoles per a fills de famílies benestants eren un intent de formar futurs dirigents de la societat, d'acord amb els moderns mètodes pedagògics. Aviat s'adonà que no era aquest el seu camí i seguint les directrius democràtiques de John Dewey, dedicà els seus esforços a aconseguir una escola pública i de qualitat. L'any 1915 fou elegit president de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i des d'allí organitzà una intensa campanya per l'escola nova, a través de la premsa, de conferències a entitats obreres i dirigint manifestacions ciutadanes. Era un intent, en paraules d'ell mateix, de crear «l'escola bella que contribueix a asserenar l'ànima de les nostres multituds, fent-los entreveure com un cel en aquesta terra».

Viatjà per Bèlgica, França, Itàlia i Suïssa per conèixer directament les experiències de l'Escola Nova que s'imposava a Europa. Al seu retorn a Barcelona, l'any 1917, fou nomenat Assessor Tècnic de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, de la qual fou l'ànima i el veritable impulsor. Ressuscità antics llegats per a la construcció d'escoles, que l'Ajuntament tenia oblidats, i projectà un ambiciós pla de construccions escolars, d'acord amb l'arquitecte Josep Goday, que la Corporació Municipal aprovà ràpidament, superant tots els obstacles burocràtics. Aquests Grups Escolars eren edificis esplèndids, ben construïts, espaiosos, que encara avui honoren la ciutat que els va bastir. Al mateix temps, duia a terme l'obra de les Cantines Escolars, els Banys de Mar, les revisions mèdiques, les Colònies d'Estiu —amb resultats tan admirables com Vilamar o Turissa— i modèliques escoles innovadores, com l'Escola del Mar. Sabé escollir bons col·laboradors, com Ventura Gassol, Ramon Jori, Pere Bohigas, Antoni Gelabert, Artur Martorell i Pere Vergés, el record del qual encara és ben vivent a Badalona per la institució que porta el seu nom.

Manuel Ainaud s'havia casat l'any 1918 amb Carmen de Lasarte i Karr, i el 1920 residiren un temps a Badalona, al carrer de Sant Bru, número 3. Aquí tractaren la família del mestre Bori i Fontestà, la de Pompeu Fabra i la de Marcel·lí Antich. D'altres companys de Manuel Ainaud també estaven vinculats a Badalona, com

els germans Trias Pujol, metges, o Pau Romeva, de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

L'any 1922 aconseguí de Madrid l'aprovació del Patronat Escolar, que donà un fort impuls a l'ensenyament primari de Barcelona i influí en gran manera en la millora pedagògica a tot Catalunya, ja que l'experiència barcelonina serví de model a d'altres poblacions. La Dictadura de Primo de Rivera el destituí dels seus càrrecs i no pogué retornar a l'Ajuntament fins el 1930, després d'uns anys difícils de marginació i difamació. Reprengué aleshores l'obra interrompuda i l'any 1931 pogué inaugurar una dotzena de nous Grups Escolars. La República i la Generalitat donaren el suport que calia a aquella renovació escolar, i Manuel Ainaud fou nomenat membre del Consell de Cultura de la Generalitat, vocal del Comitè de la Llengua —amb Pompeu Fabra— i Conseller d'Instrucció Pública, a Madrid. Es donava del tot a la feina i als altres; amb descurança dels seus interessos i de la seva salut. Exigent com era, de treballar amb ell se'n deia «anar a galeres». Una greu malaltia l'abaté, finalment, el 28 de desembre de 1932. Tenia, només, quaranta-set anys, i planejava projectes per al futur: nous Grups Escolars, noves Colònies d'Estiu, noves publicacions per a mestres. Ara, mig segle després de la seva mort, encara trobem a faltar el seu criteri, la seva tenacitat i el seu entusiasme.